

Na podlagi petega odstavka 23. člena, četrtega odstavka 28. člena, četrtega odstavka 31. člena, četrtega odstavka 34. člena, devetega odstavka 37. člena in tretjega odstavka 36. člena zakona o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti (Uradni list RS, št. 50/03 – prečiščeno besedilo) izdajata minister, pristojen za zdravje, in minister, pristojen za okolje, v soglasju z ministrom, pristojnim za izobraževanje

PRAVILNIK

o obveznostih izvajalca sevalne dejavnosti in imetnika vira ionizirajočih sevanj

SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen **(namen in vsebina)**

Ta pravilnik določa:

- merila za razvrstitev in označitev delovišč na nadzorovana in opazovana območja ter pogoje dela in obveznosti delodajalca na nadzorovanih in opazovanih območjih glede nadzora varstva pred sevanji,
- merila za razvrstitev izpostavljenih delavcev v kategoriji A in B glede na pričakovano izpostavljenost ionizirajočim sevanjem (v nadaljnjem besedilu: izpostavljenost) pri normalnem delu ter glede na verjetnost in velikost potencialne izpostavljenosti,
- pogoje, način izvajanja, obseg in pogostost ugotavljanja sevanja na delovnem mestu,
- način vrednotenja prejetih doz tudi za primere, ko neposredne meritve prejetih doz niso možne, vrsto in kakovost merilne opreme, način in obseg poročanja o rezultatih ugotavljanja izpostavljenosti delavcev in o prejetih dozah v primerih izvajanja intervencijskih ukrepov in v primerih dovoljenega preseganja mejnih doz zaradi opravljanja izjemnih nalog ter način in čas hrambe podatkov ugotavljanja izpostavljenosti delavcev, ki ga mora zagotoviti delodajalec,
- obveznosti delodajalca glede posebnega varstva pred sevanji za praktikante in študente,
- organizacijsko zasnovo enote varstva pred sevanji v jedrskih in sevalnih objektih ter pogoje za kakovost opreme, obseg in vsebine njenega dela,
- seznam izobraževalnih programov ter program in način opravljanja strokovnega izpita za opravljanje nalog varstva pred sevanji, način določanja izpitnih komisij, stroške izpitov in evidence o opravljenih izpiti,
- obseg, vsebine ter pogoje seznanjanja, usposabljanja in preverjanja usposobljenosti izpostavljenih delavcev, praktikantov in študentov,
- obveznosti imetnikov dovoljenj in zunanjih izvajalcev sevalnih dejavnosti glede varstva pred sevanji zunanjih delavcev ter način posredovanja in shranjevanja podatkov o osebnih dozah izpostavljenih delavcev zunanjega izvajalca sevalne dejavnosti v centralni evidenci osebnih doz.

2. člen **(pojmi)**

(1) V tem pravilniku uporabljeni pojmi imajo naslednji pomen:

1. *Administrativni ukrepi* so ukrepi, ki preprečujejo, da bi oseba, ki nima vstopa v nadzorovano območje, vanj vstopila. Administrativni ukrepi so lahko dovolilnice za dostop ali sistem pooblastil.

2. *Aktivni delci* so prosti, naelektreni in gibljivi radioaktivni delci z aktivnostjo, ki povzroča visoke hitrosti doz.
3. *Dejavnosti, ki jih izvaja zunanji delavec*, so katerakoli dela ali naloge, ki jih zunanji delavec izvaja v nadzorovanem območju, za katerega je odgovoren imetnik dovoljenja.
4. *Etalon* je opredmetena mera, merilni instrument, referenčni material ali merilni sistem, katerega namen je, da definira, realizira, ohranja ali reproducira neko enoto ali eno ali več vrednosti veličine, tako da služi kot referenca.
5. *Imetnik dovoljenja* je pravna ali fizična oseba, odgovorna za nadzorovano ali opazovano območje, v katerem delavci, praktikanti ali študenti izvajajo dejavnosti.
6. *Osebna varovalna oprema* so pripomočki, ki jih delavec nosi na sebi, z njimi rokuje ali jih kako drugače uporablja za zmanjšanje njegove izpostavljenosti ionizirajočim sevanjem.
7. *Pasivni dozimeter* je merilnik doze, pri katerem sta detektor in merilni del ločena. Ionizirajočemu sevanju je izpostavljen samo detektor, dozo pa ovrednotimo šele po odčitavanju v merilnem sistemu. Pasivni dozimetri so lahko filmski, luminiscenčni ali elektronski.
8. *Sledljivost* je lastnost merilnega rezultata ali vrednosti etalona, ki omogoča navezavo na navedene reference, ponavadi nacionalne ali mednarodne etalone, skozi neprekinjeno verigo primerjav, ki imajo opredeljeno negotovost.
9. *Umerjanje (kalibracija)* je niz operacij za ugotavljanje povezave med vrednostmi, ki jih kaže merilni instrument ali merilni sistem, oziroma vrednostmi, ki jih predstavlja opredmetena mera ali referenčni material, in pripadajočimi vrednostmi, realiziranimi z etaloni, pod določenimi pogoji.
10. *Zunanji delavec* je delavec pri zunanjem izvajalcu sevalne dejavnosti, ki za imetnika dovoljenja izvaja katerekoli dejavnosti v nadzorovanem območju. Zunanji delavec je lahko tudi praktikant ali študent, ki se usposablja ali uči opravljanja posebnih strokovnih opravil pri izvajalcu sevalne dejavnosti.

(2) Drugi pojmi, uporabljeni v tem pravilniku, imajo enak pomen kot pojmi, opredeljeni v zakonu o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti (v nadaljnjem besedilu: ZVISJV).

POSEBNE DOLOČBE

I. MERILA ZA RAZVRSTITEV DELOVIŠČ, POGOJI DELA IN OBVEZNOSTI DELODAJALCA NA OPAZOVANIH IN NADZOROVANIH OBMOČJIH

3. člen (razvrstitev območij)

(1) Območja, kjer so delavci ali druge osebe izpostavljene ionizirajočim sevanjem, delimo na nadzorovana in opazovana območja, glede na pričakovane izpostavljenosti ter verjetnost in velikost potencialne izpostavljenosti.

(2) V nadzorovanih in opazovanih območjih je potrebno izvajati ukrepe varstva pred sevanji glede na vrsto virov ionizirajočih sevanj (v nadaljnjem besedilu: vir sevanja) in velikost tveganja, povezanega z njimi. Obseg ukrepov varstva pred sevanji, ugotavljanja izpostavljenosti delavcev, ter nadzorne meritve sevanja na nadzorovanih in opazovanih območjih, njihova vrsta in kakovost, morajo biti v skladu s tveganjem zaradi izpostavljenosti ionizirajočim sevanjem pri posameznem delu.

(3) Delodajalec mora pisno opredeliti svoje odgovornosti v zvezi z izvajanjem varstva pred sevanji na nadzorovanih in opazovanih območjih in s tem seznaniti delavce.

4. člen (nadzorovana območja)

(1) Nadzorovana območja so tista, kjer:

- lahko letna efektivna doza za posameznega delavca preseže 6 mSv,
- lahko letna ekvivalentna doza za očne leče preseže 45 mSv,
- lahko letna ekvivalentna doza za dlani, roke, podlakti ali kožo preseže 150 mSv,
- je povprečna hitrost doze v 8 urah večja od ali enaka 3 μ Sv/h,
- je največja trenutna hitrost doze večja od ali enaka 60 μ Sv/h,
- obstaja nevarnost razširjanja radioaktivnih snovi, ki bi povzročile kontaminacijo nad predpisanimi mejami ali
- se izvajajo radioterapevtski posegi.

(2) Delodajalec mora v sodelovanju s pooblaščenim izvedencem varstva pred sevanji iz 27. člena ZVISJV (v nadaljnjem besedilu: pooblaščen izvedenec varstva pred sevanji) določiti meje nadzorovanega območja in ga, kjer je to mogoče in smiselno, fizično, sicer pa na drug ustrezen način, ločiti od ostalih območij. Če gre za premični vir sevanja, razmeji nadzorovana območja delodajalec na način, ki je najprimernejši glede na dane okoliščine in čas, v katerem vir sevanja deluje. Razmejitev nadzorovanih območij mora biti vključena v oceno varstva izpostavljenih delavcev pred sevanji iz 24. člena ZVISJV (v nadaljnjem besedilu: ocena varstva izpostavljenih delavcev).

(3) Delodajalec mora zagotoviti pisne postopke za nadzorovanje nadzorovanega območja. Če gre za premični vir, mora delodajalec voditi evidenco nadzorovanih območij.

(4) Delodajalec mora na robu nadzorovanega območja in na drugih primernih vidnih mestih namestiti oznake, ki opozarjajo na nadzorovano območje, nevarnost sevanja, lastnosti vira v tem območju in tveganje povezano s tem virom. Osnovni simbol, s katerim se opozarja na nevarnost sevanja je določen v predpisu, ki določa pravila ravnanja in pogoje za uporabo posameznih virov sevanja ter ukrepe sevalne varnosti, ki jih morajo izvajati uporabniki virov sevanja.

5. člen (dostop v nadzorovana območja)

(1) Delodajalec mora z administrativnimi postopki, kot so dovolilnice za delo, in fizičnimi ovirami, ključavnicami, avtomatskimi zapahi in drugimi ustreznimi sredstvi, zagotoviti, da je dostop v nadzorovano območje omejen.

(2) Dostop je dovoljen le osebam, ki:

- so seznanjene s tveganjem, ki je povezano z delom,
- imajo ustrezno znanje o zaščitnih ukrepih varstva pred ionizirajočimi sevanji, ki jih je potrebno izvajati pri delu,
- so seznanjene s pisnimi navodili iz 6. člena tega pravilnika,
- so na podlagi zdravniškega pregleda sposobne opravljati dela in naloge, pri katerih so izpostavljene ionizirajočim sevanjem,
- so vključene v osebno dozimetrijo.

(3) Druge osebe lahko vstopijo v nadzorovano območje izjemoma in le v spremstvu oseb iz prejšnjega odstavka.

(4) Če obstaja nevarnost razširjanja radioaktivne kontaminacije iz nadzorovanega območja, jo mora delodajalec z razumnimi ukrepi preprečiti. Če to sledi iz ocene varstva izpostavljenih delavcev, mora namestiti

- a) na vstopnih mestih:
- zaščitno obleko in osebno varovalno opremo,
 - merilne naprave,
 - ustrezne shrambe za shranjevanje osebne obleke,
- b) na izstopnih mestih:
- opremo za merjenje kontaminacije kože, obleke in obutve,
 - opremo za merjenje kontaminacije predmetov in snovi oziroma aktivnosti aktiviranih predmetov in snovi, ki se iznašajo iz nadzorovanega območja,
 - umivalnice (tuše) za osebno dekontaminacijo,
 - ustrezne shrambe za shranjevanje kontaminirane zaščitne obleke in opreme.

(5) Če obstaja verjetnost, da se v nadzorovanem območju nahajajo aktivni delci, mora delodajalec z razumnimi ukrepi dodatno omejiti območje z aktivnimi delci in preprečiti njihovo razširjanje.

6. člen **(pisna navodila)**

(1) Delodajalec mora zagotoviti pisna navodila za varno delo v nadzorovanem območju. Pisna navodila morajo vsebovati opis poteka dela, zaščitne ukrepe za delavce, ki delajo v omenjenem območju, ukrepe v primeru izrednega dogodka ter imena in naloge odgovornih oseb za varstvo pred sevanji iz 35. člena ZVISJV (v nadaljnjem besedilu: odgovorna oseba za varstvo pred sevanji) ter imena pooblaščenih izvedencev iz varstva pred sevanji. Izdelana morajo biti glede na vrsto in lastnosti vira sevanja ter dela s tem virom v jeziku, ki ga delavec razume. Navodila morajo biti na razpolago na delovnem mestu, ločena za vsak vir ali opravilo posebej.

(2) Delodajalec mora zagotoviti, da delo poteka po navodilih iz prejšnjega odstavka in so z njimi seznanjeni delavci in druge osebe, ki so lahko izpostavljene sevanju v nadzorovanih območjih.

(3) Delodajalec mora redno preverjati ustreznost navodil in seznanjati delavce s spremembami postopkov in administrativnih ukrepov v zvezi z izvajanjem varstva pred sevanji.

7. člen **(opazovana območja)**

- (1) Opazovana območja so območja:
- kjer omejevanje dostopa ni potrebno, potreben pa je redni nadzor,
 - je povprečna hitrost doze v 8 urah večja od 0,5 $\mu\text{Sv/h}$ in manjša od 3 $\mu\text{Sv/h}$ ali
 - je največja trenutna hitrost doze večja od 3 $\mu\text{Sv/h}$ in manjša od 60 $\mu\text{Sv/h}$.

(2) Delodajalec mora v sodelovanju s pooblaščenim izvedencem varstva pred sevanji določiti meje opazovanega območja. Če gre za premični vir, razmeji opazovana območja delodajalec na način, ki je najprimernejši glede na dane okoliščine in čas, v katerem vir sevanja deluje. Razmejitev opazovanih območij mora biti vključena v oceno varstva izpostavljenih delavcev.

(3) Delodajalec mora, kadar je to primerno, izdelati pisna navodila za varno delo v opazovanem območju, pri čemer smiselno upošteva določbe prejšnjega člena.

(4) Če to sledi iz ocene varstva izpostavljenih delavcev, mora delodajalec opazovano območje na vidnih mestih označiti z oznakami, ki opozarjajo na opazovano območje, na vrsto vira v tem območju in na tveganje povezano z njim.

8. člen

(nadzorne meritve v nadzorovanih in opazovanih območjih, ki jih izvaja delodajalec)

(1) Delodajalec mora preverjati ravni ionizirajočega sevanja, kontaminacijo delovnega okolja in delovne razmere (v nadaljnjem besedilu: nadzorne meritve) v nadzorovanih in opazovanih območjih. Preverjanje mora biti zadostno, da se ocenijo:

- vse delovne razmere, ki se nanašajo na izpostavljenost ionizirajočim sevanjem na delovnih mestih,
- hitrost doze v nadzorovanih in opazovanih območjih, kjer je to primerno, pa tudi:
- hitrost doze, naravo in vrsto sevanja,
- koncentracija radionuklidov v zraku ter vrsta, fizikalna in kemična sestava radioaktivne snovi,
- površinska kontaminacija ter vrsta, fizikalna in kemična sestava radioaktivne snovi.

(2) Delodajalec izdelava v sodelovanju s pooblaščenim izvedencem varstva pred sevanji program izvajanja nadzornih meritev, ki določi:

- merjene količine,
- kraj, čas in pogostost meritev,
- merske metode in postopke,
- merilno opremo ter pogostost preverjanja opreme in umerjanja,
- referenčne ravni sevanja in ukrepe, ki jih je potrebno izvesti, če so presežene. Program izvajanja nadzornih meritev je sestavni del ocene varstva izpostavljenih delavcev.

(3) Delodajalec mora zagotoviti, da ima osebje, ki izvaja nadzorne meritve, na voljo pisna navodila in je ustrezno usposobljeno za izvajanje meritev.

(4) Delodajalec mora hraniti rezultate meritev vsaj dve leti in z njimi seznaniti delavce. Kjer je to potrebno, se rezultati lahko uporabijo za oceno individualne doze delavca. V tem primeru je delodajalec dolžan hraniti rezultate skladno s določili petega odstavka 33. člena ZVISJV.

9. člen

(merilna oprema)

(1) Delodajalec je za izvajanje nadzornih meritev iz prejšnjega člena dolžan zagotoviti merilno opremo ustrezne kakovosti glede na namen uporabe, o čemer se posvetuje s pooblaščenim izvedencem varstva pred sevanji.

(2) Ustreznost merilne opreme se dokazuje z listinami o skladnosti z mednarodnimi standardi, ki jih je kot slovenske standarde na področju posamezne vrste merilne opreme privzel Slovenski inštitut za standardizacijo. Listine, iz katerih je razvidna skladnost s standardi, mora zagotoviti dobavitelj merilne opreme. Listine o skladnosti merilne opreme z ustreznimi standardi, izdane v tujini, veljajo, če so bile izdane v skladu z dvostranskimi ali večstranskimi sporazumi, ki jih je sklenila ali k njim pristopila Republika Slovenija. Če dobavitelj ne predloži listin o skladnosti merilne opreme, ki jih je izdala pooblaščenca institucija v Evropski uniji oziroma v Evropskem gospodarskem prostoru, se skladnost s standardi preveri v laboratoriju iz prve alineje četrtega odstavka tega člena. Laboratorij, ki opravi preverjanje, izda o tem listino o skladnosti.

(3) Delodajalec mora zagotoviti, da je merilna oprema, ki jo uporablja za izvajanje nadzornih meritev, pred prvo uporabo umerjena na način, ki zagotavlja sledljivost. Delodajalec mora preverjati merilno opremo v rednih obdobjih na način, s katerim zagotovi, da merilna oprema daje ponovljive rezultate v okviru navedene natančnosti pri znanih in vnaprej določenih pogojih. Po vsakem popravilu, sicer pa v rednih obdobjih, določenih v programu izvajanja nadzornih meritev, mora delodajalec zagotoviti umeritev na način, ki zagotavlja sledljivost. Delodajalec mora voditi dnevnik preverjanj merilne opreme ter hraniti dokumentacijo o merilni opremi, popravilih opreme in umerjanjih.

(4) Merilna oprema iz prejšnjega odstavka je umerjena na način, ki zagotavlja sledljivost, če umerjanje izvede:

- laboratorij pravne osebe, ki ga je Urad RS za meroslovje priznal za nosilca referenčnega etalona na področjih, ki so predmet tega pravilnika;
- laboratorij, ki ima veljavno akreditacijsko listino Slovenske akreditacije za izvedbo umerjanj na področjih, ki so predmet tega pravilnika;
- drug laboratorij, katerega usposobljenost priznava Slovenska akreditacija na podlagi večstranskih in dvostranskih sporazumov o medsebojnem priznavanju kalibracijskih certifikatov.

10. člen

(nadzorne meritve v nadzorovanih in opazovanih območjih, ki jih izvaja pooblaščen izvedenec)

(1) Ravni ionizirajočega sevanja, kontaminacijo delovnega okolja in delovne pogoje v nadzorovanih in opazovanih območjih preveri pooblaščen izvedenec varstva pred ionizirajočimi sevanji v rednih časovnih razmikih:

- najmanj enkrat na 6 mesecev v jedrskih, sevalnih in manj pomembnih sevalnih objektih,
- najmanj dvakrat na leto pri dejavnostih iz drugega odstavka 45. člena ZVISJV, ki vključujejo izpostavljenost zaradi naravnih virov sevanja,
- najmanj enkrat na tri leta za dejavnosti, ki vključujejo zgolj vire, za katere je dovolj vpis v register,
- najmanj enkrat na leto za ostale vire.

(2) Pooblaščen izvedenec varstva pred sevanji o preverjanju izdelava poročilo, ki ga je delodajalec dolžan hraniti vsaj dve leti, z njegovo vsebino pa seznaniti delavce. Kjer je to potrebno, se rezultati lahko uporabijo za oceno individualne doze delavca. V tem primeru je delodajalec dolžan hraniti poročila skladno z določili petega odstavka 33. člena ZVISJV.

11. člen

(obseg nadzornih meritev na nadzorovanih in opazovanih območjih)

(1) Nadzorne meritve nadzorovanih in opazovanih območij iz prejšnjega člena obsegajo meritve hitrosti doze, pri izpostavljenosti zaradi odprtih virov sevanj pa se določi tudi površinska kontaminacija in/ali izmeri koncentracija posameznih radionuklidov v zraku.

(2) Meritve hitrosti doz se izvedejo:

- v višini oči, prsnice in gonad delavcev, ki izvajajo poseg, meritev ali drugo opravilo, če je izpostavljenost neenakomerna, pa tudi v drugih ustreznih točkah,
- v značilnih točkah v prostoru in v sosednjih prostorih,
- v koristnem snopu diagnostičnih rentgenskih aparatov, naprav za industrijsko radiografijo, merjenje gostote in vlage cestišč ter ostalih zaprtih virov, namenjenih uporabi v industriji, če je ta dosegljiv z merilnimi inštrumenti,

- na razdalji 1 m in na drugih ustreznih razdaljah od pacienta z brahiradioterapevtskim virom ali pacienta, ki je prejel odmerek radiofarmacevtskega preparata. Meritve se opravijo pri postavitvi in vrednostih parametrov, ki so značilne za standardno vrsto posega, meritve ali opravila. V radioterapiji in rentgenski diagnostiki se meritve opravijo ob prisotnosti pacienta ali z uporabo ustreznih vodnih fantomov, fantomov iz pleksi stekla ali drugega materiala.

(3) Površinska kontaminacija se določi z meritvami površinske specifične aktivnosti posameznih radionuklidov na delovnih površinah, opremi, osebni varovalni opremi, obleki in obutvi, stenah, tleh in stropih. Meritve se izvedejo za vsako delovno operacijo posebej.

(4) Koncentracija posameznih radionuklidov v zraku se izmeri v prostoru in na izpušnih mestih prezračevalnega sistema. Meritve se izvedejo za vsako delovno operacijo posebej.

12. člen **(ocena osebne izpostavljenosti)**

Rezultati meritev iz prejšnjega člena se skupaj s podatki o trajanju izpostavljenosti uporabijo za oceno izpostavljenosti skupin delavcev in drugih oseb. Ocene izpostavljenosti se primerjajo z rezultati nadzora osebne izpostavljenosti in morajo biti vključeni v oceno varstva izpostavljenih delavcev.

13. člen **(osebna varovalna oprema)**

- (1) Delodajalec mora zagotoviti:
- a) da uporabljajo delavci primerno osebno varovalno opremo, ki po potrebi vključuje zaščitna oblačila, zaščitne predpasnike, rokavice, ščite za posamezne organe in opremo za zaščito dihal,
 - b) da je osebna varovalna oprema označena tako, da je razvidna njena zaščitna sposobnost, navedena v mm Pb ali drugi primerni količini, in da so uporabniki seznanjeni z njenimi zaščitnimi zmogljivostmi,
 - c) da imajo delavci ustrezna navodila za pravilno uporabo osebne varovalne opreme, vključno s preizkusom dobrega prileganja opreme za zaščito dihal,
 - č) redno preverjanje učinkovitosti osebne varovalne opreme, vključno z opremo za primer intervencije,
 - d) da se dodelijo naloge, pri katerih je obvezna uporaba posebne osebne varovalne opreme, samo delavcem, ki so na podlagi zdravstvenih ocen sposobni, da prenesejo potreben dodatni napor,
 - e) da se v primeru, ko je za dano nalogo potrebno uporabiti osebno varovalno opremo, upošteva vsako morebitno dodatno izpostavljenost, do katere bi utegnili priti zaradi dodatnega časa ali težav, ter vsakršna dodatna neradiološka tveganja, ki bi lahko bila vezana na izvajanje naloge ob uporabi osebne varovalne opreme.

(2) Delodajalec mora zagotoviti, da je varovalna oprema ustrezno vzdrževana, da so delavci ustrezno usposobljeni za njeno uporabo in da imajo za to ustrezna navodila.

(3) Delodajalec mora zagotoviti ustrezne ukrepe varstva pred sevanji, vključno s tehničnim nadzorom in ustreznimi delovnimi pogoji, ki zmanjšajo potrebo po administrativnem nadzoru in osebni varovalni opremi.

II. MERILA ZA RAZVRSTITEV IZPOSTAVLJENIH DELAVCEV IN OBVEZNOSTI DELODAJALCA GLEDE NADZORA IZPOSTAVLJENOSTI

14. člen **(razvrstitev izpostavljenih delavcev)**

(1) Za nadzor izpostavljenosti in zdravstveni nadzor je treba razlikovati med dvema kategorijama izpostavljenih delavcev A in B, kot je to določeno v predpisu, ki določa mejne doze za izpostavljene delavce, praktikante, študente, nosečnice, doječe ženske in posameznike iz prebivalstva.

(2) Delodajalec v sodelovanju s pooblaščenim izvedencem razvrsti delavce v kategoriji A in B. Razvrstitev delavcev mora biti navedena v oceni varstva izpostavljenih delavcev.

15. člen **(nadzor osebne izpostavljenosti)**

(1) Delodajalec mora zagotoviti redne meritve doz ionizirajočega sevanja, ki jih prejmejo posamezni izpostavljeni delavci kategorije A in B. Delodajalec je dolžan zagotoviti individualno oceno doz zaradi zunanjega in/ali notranjega obsevanja, glede na vrsto in značilnosti izpostavljenosti.

(2) Če obstaja verjetnost, da so delavci kategorije A izpostavljeni notranji kontaminaciji, je delodajalec v sodelovanju s pooblaščenim izvedencem varstva pred ionizirajočimi sevanji dolžan zagotoviti individualno oceno doze zaradi notranje obsevanosti. Program ugotavljanja notranje obsevanosti delavcev mora biti vključen v oceni varstva izpostavljenih delavcev.

(3) Če je zunanja obsevanost delavcev neenakomerna, mora delodajalec zagotoviti redne meritve ekvivalentnih doz na najbolj izpostavljene organe. Način ugotavljanja ekvivalentnih doz zaradi zunanjega obsevanja mora biti vključen v oceno varstva izpostavljenih delavcev.

(4) Ministrstvo, pristojno za zdravje, lahko na podlagi ocene varstva izpostavljenih delavcev za posamezne skupine delavcev kategorije B odobri, da delodajalec meritve izpostavljenosti posameznih delavcev nadomesti z nadzornimi meritvami delovnega okolja.

(5) Za delavce, ki opravljajo izjemne naloge, za katere je ministrstvo, pristojno za zdravje, odobrilo preseganje mejnih doz, mora delodajalec zagotoviti dodatno oceno individualne izpostavljenosti, ki se nanaša na vsako izjemno nalogo posebej.

(6) Ugotavljanje izpostavljenosti iz tega člena izvaja pooblaščen izvajalec dozimetrije iz 30. člena ZVISJV (v nadaljnjem besedilu: pooblaščen izvajalec dozimetrije).

(7) Če je individualna meritev doze za posameznika neizvedljiva ali neustrezna, se za oceno individualne doze delavca uporabijo podatki o dozah drugih delavcev, ali o nadzornih meritvah iz 8. in 10. člena tega pravilnika.

16. člen **(dozimetrija)**

(1) Meritve individualne izpostavljenosti zaradi zunanjega obsevanja se izvajajo s pasivnimi dozimetri. Efektivno dozo se izmeri z dozimetri, ki jih delavci praviloma nosijo pripete na gornjem delu telesa v višini prsnice. Ekvivalentna doza zaradi zunanjega obsevanja se za najbolj izpostavljene organe ugotavlja z dozimetri na zapestnicah, prstanih, očalih in drugih mestih. Ekvivalentno dozo na kožo zaradi kontaminacije se določi z računskimi modeli na podlagi meritev specifične površinske aktivnosti posameznih radionuklidov na koži, sluznicah in obleki oseb.

(2) Izpostavljenost zaradi vnosa radionuklidov v telo se glede na vrsto in naravo radionuklidov in način vnosa določi z računskimi modeli na podlagi meritev koncentracije posameznih radionuklidov v zraku, z meritvami celotne radioaktivnosti v telesu ali kritičnih organih in/ali z računskimi modeli na podlagi meritev koncentracije posameznih radionuklidov v bioloških vzorcih. V primeru površinske radioaktivne kontaminacije oseb se določi izpostavljenost zaradi vnosa radionuklidov v telo skozi kožo, sluznice ali odprte rane z računskimi modeli na podlagi meritev specifične površinske aktivnosti posameznih radionuklidov na koži, sluznicah in obleki oseb.

17. člen **(pogostost nadzora osebne izpostavljenosti)**

(1) Ugotavljanje izpostavljenosti posameznih izpostavljenih delavcev zunanjemu ionizirajočemu sevanju se izvaja mesečno.

(2) Ministrstvo, pristojno za zdravje, lahko na podlagi ocene varstva izpostavljenih delavcev za posamezne skupine delavcev kategorije B odobri, da se ugotavljanje izpostavljenosti delavcev izvaja tudi v daljših rednih obdobjih, vendar ne redkeje kot enkrat letno.

(3) Stopnja izpostavljenosti posameznih delavcev notranjemu obsevanju se za delavce, ki opravljajo dela z odprtimi viri razreda I in II, ugotavlja najmanj enkrat letno, za delavce, ki opravljajo dela z odprtimi viri razreda III, pa vsaj enkrat na tri leta.

(4) Izpostavljenost delavcev v rudnikih, turističnih jamah ali drugih okoljih s povečanimi koncentracijami radonovih ali toronovih potomcev se določa vsaj dvakrat letno.

18. člen **(ocena osebne izpostavljenosti ob izrednem dogodku)**

(1) V primeru izrednega dogodka je delodajalec dolžan zagotoviti čimprejšnjo oceno učinkovitih in ekvivalentnih doz vseh oseb, ki so bile izpostavljene ionizirajočim sevanjem.

(2) Če je prišlo do izrednega dogodka ali če obstaja sum, da je prišlo do nenačrtovanega zunanjega obsevanja, se pasivni dozimetri zamenjajo neposredno po dogodku, pooblaščen izvajalec dozimetrije pa nemudoma oceni dozo.

(3) Če obstaja sum, da je prišlo do nenačrtovane notranje kontaminacije, je potrebno nemudoma določiti dozo zaradi notranjega obsevanja na podlagi meritev celotne radioaktivnosti v telesu ali kritičnih organih izpostavljenega delavca, in/ali na podlagi meritev koncentracije radionuklidov v bioloških vzorcih.

(4) Če je prišlo do površinske kontaminacije oseb, je potrebno oceniti ekvivalentno dozo na kožo zaradi zunanjega obsevanja in morebitno dozo zaradi vnosa radionuklidov v telo skozi kožo, sluznice ali odprte rane.

(5) Doze iz tega člena oceni pooblaščen izvajalec dozimetrije. Delodajalec mora sporočiti pooblaščenemu izvajalcu dozimetrije vse njemu znane podatke in okoliščine, ki bi lahko bili pomembni za oceno doz ob izrednem dogodku. Pooblaščen izvajalec dozimetrije rezultate in podatke, ki jih je prejel od delodajalca, nemudoma sporoči ministrstvu, pristojnemu za zdravje, za centralno evidenco osebnih doz. Rezultate nemudoma sporoči tudi delodajalcu.

19. člen (nadzor interventne osebne izpostavljenosti)

Za interventno izpostavljene delavce mora delodajalec zagotoviti ustrezno ugotavljanje izpostavljenosti glede na vrsto del, ki jih opravljajo, in velikost tveganja, ki so mu izpostavljeni. Doze oceni pooblaščen izvajalec dozimetrije. Delodajalec mora sporočiti pooblaščenemu izvajalcu dozimetrije vse njemu znane podatke in okoliščine intervencije, ki bi lahko bili pomembni za oceno doz. Pooblaščen izvajalec dozimetrije rezultate in podatke, ki jih je prejel od delodajalca, sporoči ministrstvu, pristojnemu za zdravje, za centralno evidenco osebnih doz. Rezultate sporoči tudi delodajalcu.

III. OBVEZNOSTI DELODAJALCA GLEDE POSEBNEGA VARSTVA PRED SEVANJI ZA PRAKTIKANTE IN ŠTUDENTE

20. člen (varstvo izpostavljenih praktikantov in študentov)

(1) Praktikanti in študenti, ki v okviru svojega izobraževanja vstopijo v nadzorovano območje, za katerega je odgovoren delodajalec, in so pri tem le posredno izpostavljeni, se obravnavajo kot osebe iz tretjega odstavka 5. člena tega pravilnika.

(2) Delodajalec mora razvrstiti izpostavljene praktikante in študente enako, kot to za izpostavljene delavce določa 14. člen tega pravilnika.

(3) Delodajalec mora zagotoviti, da je operativno varstvo praktikantov in študentov, starejših od 18 let, enako, kot za izpostavljene delavce kategorije A oziroma B.

(4) Delodajalec mora zagotoviti, da je operativno varstvo praktikantov in študentov, starih od 16 do 18 let, enako, kot za izpostavljene delavce kategorije B.

(5) Delodajalec mora zagotoviti, da veljajo določbe 3. do 13. člena tega pravilnika, ki se nanašajo na razvrstitev delovišč, pogoje dela in obveznosti delodajalca na nadzorovanih in opazovanih območjih, tudi za praktikante in študente.

(6) Izvajalec izobraževanja mora sam ali posredno prek pogodbe z delodajalcem zagotoviti, da se za praktikante in študente ugotavlja izpostavljenost enako, kot je to določeno za izpostavljene delavce v 15. do 19. členu tega pravilnika.

(7) Izvajalec izobraževanja mora sam ali posredno prek pogodbe z delodajalcem zagotoviti zdravstveni nadzor za praktikante in študente enako, kot je to določeno za izpostavljene delavce v predpisu, ki določa obseg zdravstvenega nadzora izpostavljenih delavcev.

(8) Delodajalec je dolžan zagotoviti usposabljanje praktikantov in študentov, kot je to določeno v 37. do 44. členu tega pravilnika.

21. člen (odgovornost)

(1) Delodajalec mora zagotoviti pisni program uvajanja praktikantov in študentov v varno delo z viri ionizirajočih sevanj na posameznih področjih.

(2) Delodajalec mora praktikantu ali študentu določiti enega ali več mentorjev za posamezna področja, ki skrbijo za to, da se praktikant ali študent uvaja v varno delo z viri sevanj skladno s programom iz prejšnjega odstavka.

(3) Praktikantu ali študentu se ne sme dodeliti večje odgovornosti na področjih, ki vključujejo delo z viri sevanj, kot jo ima njegov mentor na posameznem področju.

(4) Praktikantu in študentu se ne sme dodeliti nalog in dolžnosti odgovorne osebe za varstvo pred sevanji.

IV. ORGANIZACIJSKA ZASNOVA ENOTE VARSTVA PRED SEVANJI, OBSEG IN VSEBINA NJENEGA DELA TER POGOJI ZA KAKOVOST OPREME

22. člen (organizacijska enota varstva pred sevanji)

(1) Organizacijska enota varstva pred sevanji iz 34. člena ZVISJV (v nadaljnjem besedilu: organizacijska enota varstva pred sevanji) deluje v jedrskem ali sevalnem objektu.

- (2) Organizacijska enota varstva pred sevanji je odgovorna za:
- načrtovanje, optimizacijo in izvajanje ukrepov varstva pred sevanji,
 - redno preverjanje ravni ionizirajočega sevanja in delovnih pogojev v nadzorovanih in opazovanih območjih,
 - izvajanje nadzornih meritev v skladu z 8. členom tega pravilnika,
 - izdelavo ocene varstva izpostavljenih delavcev,
 - klasifikacijo delovnih mest na nadzorovana in opazovana območja,
 - pripravo pisnih navodil za varno delo z viri sevanj v nadzorovanih in opazovanih območjih,
 - razvrstitev izpostavljenih delavcev v kategoriji A in B,
 - izdelavo pisnih programov in poročil o nadzoru sevanja,
 - izbor ustrezne merilne in osebne varovalne opreme,
 - vzdrževanje in redno preverjanje merilne in osebne varovalne opreme,
 - organiziranje in izvajanje ukrepov pri izrednih dogodkih.

23. člen (neodvisnost organizacijske enote varstva pred sevanji)

Organizacijska enota varstva pred sevanji mora delovati ločeno od proizvodnih in delovnih enot, upravljavec jedrskega ali sevalnega objekta pa je dolžan zagotoviti njeno neodvisno delovanje, ustrezne delovne pogoje delavcev, ki v njej delajo, ter njihovo strokovno usposabljanje v skladu s tem pravilnikom.

24. člen (vodja organizacijske enote varstva pred sevanji)

(1) Dela in naloge vodje organizacijske enote varstva pred ionizirajočimi sevanji v jedrskih reaktorjih in v jedrskih elektrarnah lahko opravljajo delavci, ki imajo univerzitetno izobrazbo fizikalne smeri, opravljen strokovni izpit iz 32. člena tega pravilnika in najmanj pet let delovnih izkušenj pri opravljanju nalog v zvezi z varstvom pred sevanji.

(2) Dela in naloge vodje organizacijske enote varstva pred ionizirajočimi sevanji v ostalih jedrskih in sevalnih objektih lahko opravljajo delavci, ki imajo univerzitetno izobrazbo naravoslovne ali tehnične smeri, opravljen strokovni izpit iz 32. člena tega pravilnika in najmanj tri leta delovnih izkušenj pri opravljanju nalog v zvezi z varstvom pred sevanji.

25. člen **(odgovorna oseba za varstvo pred sevanji)**

(1) Izvajalec sevalne dejavnosti, ki ne upravlja jedrskega ali sevalnega objekta, mora imenovati odgovorno osebo za varstvo pred sevanji, ki izpolnjuje pogoje iz 28. člena tega pravilnika.

(2) Odgovorna oseba za varstvo pred sevanji skrbi za visoko varnostno kulturo in dobro stanje varstva pred sevanji, zlasti pa za:

- načrtovanje in izvajanje ukrepov varstva pred sevanji v skladu z ZVISJV,
- izdelavo pisnih postopkov iz tretjega odstavka 4. člena in pisnih navodil iz 6. člena tega pravilnika,
- pravočasno napotitev izpostavljenih delavcev na zdravniški pregled v skladu s predpisom, ki določa obseg zdravstvenega nadzora izpostavljenih delavcev, ki delajo na opazovanem in nadzorovanem območju,
- pravočasno napotitev delavcev na obnavljanje znanja iz varstva pred ionizirajočimi sevanji v skladu z 42. členom tega pravilnika,
- obveščanje delodajalca in delavcev v zvezi z vsemi zadevami s področja varstva pred sevanji.

(3) Izvajalec sevalne dejavnosti, ki ne upravlja jedrskega ali sevalnega objekta, lahko imenuje za odgovorno osebo za varstvo pred sevanji tudi zunanjega sodelavca, če je to v skladu z oceno varstva izpostavljenih delavcev.

26. člen **(neodvisnost pooblaščenega izvedenca)**

(1) Dela in naloge pooblaščenega izvedenca varstva pred sevanji lahko za upravljavca jedrskega ali sevalnega objekta oziroma izvajalca sevalne dejavnosti izvaja samo od njega neodvisna oseba.

(2) Če si organizacijsko enoto varstva pred sevanji deli več jedrskih ali sevalnih objektov, lahko dela in naloge pooblaščenega izvedenca varstva pred sevanji izvaja samo od vseh neodvisna oseba.

(3) Če izvajalec sevalne dejavnosti za odgovorno osebo imenuje zunanjega sodelavca, ta ne more zanj izvajati del in nalog pooblaščenega izvedenca varstva pred sevanji.

27. člen **(kakovost opreme)**

Glede merilne in osebne varovalne opreme, ki jo uporablja organizacijska enota varstva pred sevanji, veljajo pogoji iz 9. oziroma 13. člena tega pravilnika.

V. IZOBRAZBA, USPOSABLJANJE, SEZNANJANJE IN PREVERJANJE
USPOSOBLJENOSTI DELAVCEV, KI DELAJO V ORGANIZACIJSKIH ENOTAH VARSTVA
PRED SEVANJI, IN ODGOVORNIH OSEB ZA VARSTVO PRED SEVANJI

28. člen
(znanje iz varstva pred ionizirajočimi sevanji)

Delavci, ki delajo v organizacijskih enotah varstva pred sevanji, in odgovorne osebe za varstvo pred sevanji, morajo imeti izobrazbo, določeno v 29. členu, znanje iz varstva pred ionizirajočimi sevanji, ki ga pridobijo z usposabljanjem iz 30. člena in opravljen strokovni izpit iz varstva pred ionizirajočimi sevanji iz 32. člena tega pravilnika. Če to sledi iz ocene varstva izpostavljenih delavcev, morajo ti opraviti tudi dodatno usposabljanje, ki se nanaša na točno določen vir. Obseg usposabljanja mora biti naveden v oceni varstva izpostavljenih delavcev.

29. člen
(izobrazba delavcev, ki delajo v organizacijskih enotah varstva pred sevanji, in odgovornih oseb za varstvo pred sevanji)

(1) Delavci, ki delajo v organizacijskih enotah varstva pred sevanji v jedrskih ali sevalnih objektih, morajo imeti vsaj srednjo strokovno izobrazbo naravoslovne ali tehnične smeri.

(2) Odgovorne osebe za varstvo pred sevanji v zdravstvu morajo imeti vsaj visoko strokovno izobrazbo naravoslovne, tehnične ali zdravstvene smeri.

(3) Odgovorne osebe za varstvo pred sevanji v veterini morajo imeti vsaj visoko strokovno izobrazbo veterinarske, naravoslovne, tehnične ali zdravstvene smeri.

(4) Odgovorne osebe za varstvo pred sevanji v industriji, raziskovanju, znanosti in ostalih dejavnostih, kjer se izvajajo dela z odprtimi viri razreda II in I, morajo imeti vsaj visoko strokovno izobrazbo naravoslovne, tehnične, zdravstvene ali veterinarske smeri.

(5) Odgovorne osebe za varstvo pred sevanji v industrijski radiografiji morajo imeti vsaj visoko strokovno izobrazbo naravoslovne ali tehnične smeri.

(6) Odgovorne osebe za varstvo pred sevanji v ostalih dejavnostih morajo imeti vsaj srednjo strokovno izobrazbo naravoslovne, tehnične, zdravstvene ali veterinarske smeri.

30. člen
(usposabljanje)

(1) Usposabljanje delavcev, ki delajo v organizacijskih enotah varstva pred sevanji, in odgovornih oseb za varstvo pred sevanji iz varstva pred ionizirajočimi sevanji, izvajajo pooblaščen pravne osebe iz 27. člena ZVISJV.

(2) Glede specifičnih vsebin varstva pred sevanji v jedrskem ali sevalnem objektu mora izvajalec usposabljanja pripraviti in izvajati usposabljanje v sodelovanju z upravljavcem objekta. Specifične vsebine in obseg morajo biti opredeljeni v programu usposabljanja.

(3) Usposabljanje obsega splošni del, posebni del in praktične vaje.

(4) Usposabljanje poteka v skladu z okvirnim seznamom programov usposabljanj iz Priloge 1 tega pravilnika. Podroben program usposabljanja, ki ga potrdi ministrstvo, pristojno za zdravje, pripravi izvajalec usposabljanja, oziroma če gre za usposabljanje glede specifičnih vsebin varstva pred sevanji v jedrskem ali sevalnem objektu, izvajalec usposabljanja v sodelovanju z upravljavcem objekta.

31. člen **(strokovna komisija za preverjanje znanja)**

(1) Ministrstvo, pristojno za zdravje, v soglasju z ministrstvom, pristojnim za okolje, imenuje strokovno komisijo za preverjanje strokovne usposobljenosti s področja varstva pred sevanji.

(2) Strokovno komisijo sestavljajo predsednik, namestnik predsednika in najmanj trije člani, ki lahko kakovostno preverjajo vsa potrebna znanja. Strokovna komisija ima svojega tajnika, ki je delavec ministrstva, pristojnega za zdravje. Predsednika in njegovega namestnika imenuje ministrstvo, pristojno za zdravje, v soglasju z ministrstvom, pristojnim za okolje.

(3) Strokovna komisija dela po poslovniku, ki ga sprejme na svoji seji in h kateremu dasta soglasje ministrstvo, pristojno za zdravje, in ministrstvo, pristojno za okolje.

32. člen **(strokovni izpit)**

(1) Delavci, ki delajo v organizacijskih enotah varstva pred sevanji, in odgovorne osebe za varstvo pred sevanji zaključijo usposabljanje iz 30. člena tega pravilnika s strokovnim izpitom, ki obsega pisni in/ali ustni del.

(2) Pisni del izpita pripravi izvajalec usposabljanja, odobri pa strokovna komisija iz prejšnjega člena.

(3) Ustni del izpita se opravlja pred izpitno komisijo, v kateri je vsaj en predstavnik strokovne komisije za preverjanje znanja iz prejšnjega člena.

33. člen **(usposabljanje v tujini)**

Delavci, ki delajo v organizacijskih enotah varstva pred sevanji, in odgovorne osebe za varstvo pred sevanji lahko opravijo usposabljanje iz varstva pred ionizirajočimi sevanji tudi v tujini, če je strokovna komisija iz 31. člena tega pravilnika na podlagi predloženih pisnih dokazov potrdila, da obseg in kakovost usposabljanja ustrezata zahtevam tega pravilnika.

34. člen **(obnavljanje znanja)**

(1) Delavci, ki delajo v organizacijskih enotah varstva pred sevanji, in odgovorne osebe za varstvo pred sevanji morajo redno izkazovati svoje znanje iz varstva pred sevanji s

ponovim opravljanjem strokovnega izpita iz 32. člena tega pravilnika. Vsake dve leti opravljajo strokovni izpit:

- delavci, ki delajo v organizacijskih enotah varstva pred sevanji, in delavci, ki vodijo take enote,
- odgovorne osebe za varstvo pred sevanji v industrijski radiografiji,
- odgovorne osebe za varstvo pred sevanji v dejavnostih, kjer se izvajajo dela z odprtimi viri razreda II in I,
- odgovorne osebe za varstvo pred sevanji v zdravstvu, kjer se izvajajo posegi pri otrocih, posegi v programih zgodnje diagnostike, radioterapija, interventna radiologija ali računalniška tomografija. Odgovorne osebe v ostalih dejavnostih opravljajo strokovni izpit vsakih pet let.

(2) Delavci, ki so usposabljanje opravili v tujini, izkazujejo svoje znanje s ponovnim opravljanjem strokovnega izpita iz 32. člena tega pravilnika v razdobjih iz prejšnjega odstavka.

35. člen **(potrdilo o strokovnem izpitu in evidenca strokovnih izpitov)**

(1) Strokovna komisija iz 31. člena tega pravilnika izda delavcu potrdilo o opravljenem strokovnem izpitu, iz katerega je razviden obseg usposabljanja, vrsta del, za katero je usposobljen, in datum, do katerega mora delavec ponovno opraviti strokovni izpit.

(2) Izvajalec usposabljanja vodi evidenco o opravljenih izpiti in podatke o opravljenih izpiti dvakrat letno v elektronski obliki, ki je predpisana v Prilogi 2, ki je sestavni del tega pravilnika, sporoča ministrstvu, pristojnemu za zdravje.

(3) Ministrstvo, pristojno za zdravje, vodi evidenco o opravljenih strokovnih izpiti na način, ki omogoča dostop do podatkov ministrstvu, pristojnemu za okolje.

36. člen **(stroški usposabljanja in strokovnega izpita)**

Vse stroške usposabljanja delavcev, ki delajo v organizacijskih enotah varstva pred sevanji, in odgovornih oseb za varstvo pred sevanji iz varstva pred ionizirajočimi sevanji in stroške strokovnega izpita, krije delodajalec.

VI. IZOBRAZBA, USPOSABLJANJE, SEZNANJANJE IN PREVERJANJE USPOSOBLJENOSTI DELAVCEV, PRAKTIKANTOV IN ŠTUDENTOV

37. člen **(znanje iz varstva pred ionizirajočimi sevanji)**

(1) Delavci, ki so pri svojem delu izpostavljeni ionizirajočim sevanjem, morajo imeti izobrazbo, določeno v 38. členu, znanje iz varstva pred ionizirajočimi sevanji, ki ga pridobijo z usposabljanjem iz 39. člena in opravljen izpit iz varstva pred ionizirajočimi sevanji iz 40. člena tega pravilnika. Če to sledi iz ocene varstva izpostavljenih delavcev, morajo ti opraviti tudi dodatno usposabljanje, ki se nanaša na točno določen vir. Obseg usposabljanja mora biti naveden v oceni varstva izpostavljenih delavcev.

(2) Delavci morajo opraviti izpit iz 40. člena tega pravilnika v šestih mesecih po začetku dela na delovnem mestu izpostavljenega delavca.

38. člen (izobrazba izpostavljenih delavcev)

(1) Delavci, ki so pri delu le občasno izpostavljeni in prihajajo v stik z viri sevanj le posredno, morajo imeti vsaj nižjo poklicno izobrazbo.

(2) Delavci, ki izvajajo čistilna in druga pomožna dela v dejavnostih, ki vključujejo izpostavljenost ionizirajočim sevanjem, morajo imeti vsaj osnovnošolsko izobrazbo.

(3) Delavci, ki so pri svojem delu izpostavljeni radonu v rudnikih in turističnih jamah, morajo imeti vsaj nižjo poklicno izobrazbo.

(4) Delavci, ki delajo v jedrskih ali sevalnih objektih, morajo imeti vsaj srednjo poklicno izobrazbo tehnične ali naravoslovne smeri.

(5) Delavci, ki delajo z rentgenskimi aparati v zdravstvu, morajo imeti vsaj visoko strokovno izobrazbo radiološke ali zdravstvene smeri.

(6) Delavci, ki delajo z zaprtimi ali odprtimi viri v zdravstvu, morajo imeti vsaj srednjo strokovno izobrazbo zdravstvene, naravoslovne ali tehnične smeri.

(7) Delavci, ki delajo z viri sevanj v veterini, morajo imeti vsaj srednjo strokovno izobrazbo veterinarske, radiološke ali zdravstvene smeri.

(8) Delavci, ki delajo z odprtimi viri v drugih dejavnostih, morajo imeti vsaj srednjo strokovno izobrazbo naravoslovne, tehnične ali zdravstvene smeri.

(9) Delavci, ki izvajajo industrijsko radiografijo, morajo imeti vsaj srednjo strokovno izobrazbo naravoslovne ali tehnične smeri.

(10) Delavci, ki delajo z viri sevanj v industriji (razen industrijske radiografije) in ostalih dejavnostih, morajo imeti vsaj srednjo poklicno izobrazbo naravoslovne, tehnične, zdravstvene ali veterinarske smeri.

39. člen (usposabljanje)

(1) Usposabljanje delavcev, ki so pri svojem delu izpostavljeni ionizirajočim sevanjem, izvajajo pooblaščen pravne osebe iz 27. člena ZVISJV.

(2) Glede posebnih vsebin varstva pred sevanji v jedrskem ali sevalnem objektu mora izvajalec usposabljanja pripraviti in izvajati usposabljanje delavcev v sodelovanju z upravljavcem objekta. Posebne vsebine in obseg morajo biti opredeljeni v programu usposabljanja.

(3) Usposabljanje delavcev, ki so pri svojem delu le občasno izpostavljeni ter prihajajo samo v posredni stik z viri sevanj, lahko izvajajo delodajalci sami, vendar v sodelovanju s pooblaščenimi izvedenci varstva pred sevanji. Vsebine in obseg usposabljanja morajo biti opredeljeni v programu usposabljanja.

(4) Usposabljanje obsega splošni del, posebni del in praktične vaje.

(5) Vsa usposabljanja morajo potekati v skladu z okvirnim seznamom programov usposabljanj iz Priloge 1 tega pravilnika. Podroben program usposabljanja, ki ga pripravi izvajalec usposabljanja, oziroma če gre za usposabljanje glede specifičnih vsebin varstva

pred sevanji v jedrskem ali sevalnem objektu, izvajalec usposabljanja v sodelovanju z upravljavcem objekta, potrdi ministrstvo, pristojno za zdravje.

40. člen (izpit)

- (1) Delavci zaključijo usposabljanje iz prejšnjega člena s pisnim izpitom.
- (2) Pisni izpit pripravi izvajalec usposabljanja, odobri pa strokovna komisija iz 31. člena tega pravilnika.
- (3) Rezultate pisnega izpita pregleda komisija, ki ima dva člana, od katerih vsaj eden izpolnjuje pogoje za odgovornega strokovnjaka varstva pred sevanji iz 28. člena ZVISJV, in jo imenuje izvajalec usposabljanja.

41. člen (usposabljanje v tujini)

Delavci lahko opravijo usposabljanje iz varstva pred ionizirajočimi sevanji tudi v tujini, če je strokovna komisija iz 31. člena tega pravilnika na podlagi predloženih pisnih dokazov potrdila, da obseg in kakovost usposabljanja ustrezajo zahtevam tega pravilnika.

42. člen (obnavljanje znanja)

Delavci, ki so pri svojem delu izpostavljeni ionizirajočim sevanjem, morajo vsakih pet let izkazati svoje znanje iz varstva pred sevanji s ponovim opravljanjem izpita iz 40. člena tega pravilnika.

43. člen (potrdilo in evidenca o opravljenih izpitih)

- (1) Izvajalec usposabljanja izda delavcu potrdilo o opravljenem izpitu, iz katerega je razviden obseg usposabljanja, vrsta del, za katera je usposobljen, in datum, do katerega mora delavec ponovno opraviti izpit.
- (2) Izvajalec usposabljanja vodi evidenco o opravljenih izpitih in podatke o opravljenih izpitih dvakrat letno v elektronski obliki, ki je predpisana v Prilogi 2 tega pravilnika, sporoči ministrstvu, pristojnemu za zdravje.
- (3) Ministrstvo, pristojno za zdravje, vodi evidenco o opravljenih izpitih na način, ki omogoča dostop do podatkov ministrstvu, pristojnemu za okolje.

44. člen (stroški usposabljanja in izpita)

Vse stroške usposabljanja izpostavljenih delavcev iz varstva pred ionizirajočimi sevanji in stroške izpita krije delodajalec.

VII. OBVEZNOSTI UPRAVLJAVCEV OBJEKTOV IN ZUNANJIH IZVAJALCEV SEVALNE DEJAVNOSTI GLEDE VARSTVA IZPOSTAVLJENIH DELAVCEV ZUNANJEGA IZVAJALCA SEVALNE DEJAVNOSTI PRED SEVANJI

45. člen
(obveznosti imetnika dovoljenja)

(1) Imetnik dovoljenja mora preveriti, če so izpolnjene zahteve iz prvega odstavka 37. člena ZVISJV na podlagi podatkov, ki jih je po določbah tretjega odstavka 37. člena ZVISJV dolžan posredovati zunanji izvajalec sevalne dejavnosti.

(2) Imetnik dovoljenja mora preveriti, ali je bil delavec zdravstveno pregledan in spoznan za zmožnega opravljati naloge, ki so mu dodeljene.

(3) Imetnik dovoljenja je dolžan storiti vse potrebno, da se glede na naravo dela, ki ga opravljajo, za zunanje delavce ustrezno ugotavlja izpostavljenost v skladu z določbami 15. do 19. člena tega pravilnika.

(4) Imetnik dovoljenja mora za zunanje delavce zagotoviti:

- a) dodatno usposabljanje glede specifičnih nalog, pogojev dela in varstva pred sevanji, ki se nanašajo na nadzorovano območje, v katerem delajo, poleg usposabljanja iz varstva pred ionizirajočimi sevanji, določenega v tem pravilniku,
- b) ustrezno osebno varovalno opremo v skladu s 13. členom tega pravilnika,
- c) da se načrtuje ter optimizira izpostavljenost in
- č) da niso presežene predpisane mejne doze.

46. člen
(obveznosti zunanjega izvajalca sevalne dejavnosti)

(1) Zunanji izvajalec sevalne dejavnosti, ki namerava izvajati dejavnosti v nadzorovanem območju, za katerega je odgovoren imetnik dovoljenja, mora svojo namero priglasiti pristojnemu ministrstvu. Poleg podatkov iz prvega odstavka 10. člena ZVISJV mora zunanji izvajalec sevalne dejavnosti priložiti tudi potrjeno oceno varstva izpostavljenih delavcev in morebitno pogodbo med zunanjim izvajalcem sevalne dejavnosti in imetnikom dovoljenja, s katero imetnik dovoljenja prevzame vse ali del obveznosti zunanjega izvajalca sevalne dejavnosti iz 37. člena ZVISJV.

(2) Zunanji izvajalec sevalne dejavnosti je dolžan, za vsakega imetnika dovoljenja pri katerem izvaja dejavnost v nadzorovanem območju, za svoje delavce, izdelati oceno varstva izpostavljenih delavcev.

47. člen
(zunanji delavci v Republiki Sloveniji)

(1) Nadzor izpostavljenosti zunanjih delavcev, ki ga zagotovi zunanji izvajalec sevalne dejavnosti, izvaja pooblaščen izvajalec dozimetrije. Pooblaščen izvajalec dozimetrije je odgovoren za shranjevanje podatkov o prejeti dozi izpostavljenih delavcev zunanjega izvajalca sevalne dejavnosti in za sporočanje podatkov o prejeti dozi izpostavljenih zunanjih delavcev v centralno evidenco osebnih doz na način, v obliki in rokih, ki so določeni v predpisu, ki določa način upravljanja s podatki o osebnih dozah izpostavljenih delavcev, roke za posredovanje podatkov v centralno evidenco doz ter obveznosti in način posredovanja podatkov iz centralne evidence doz ministrstvu, pristojnemu za okolje, izpostavljenim delavcem in delodajalcem.

(2) Osebni podatki iz tretjega odstavka 37. člena ZVISJV, ki jih je dolžan zunanji izvajalec sevalne dejavnosti posredovati imetniku dovoljenja, morajo vsebovati ime in priimek delavca, spol, datum, kraj in državo rojstva ter državljanstvo.

(3) Kadar podatki o prejeti dozi iz preteklega obdobja zadnjih petih let, kumulativna doza ali dokazilo o zdravniškem pregledu niso na voljo, si je imetnik dovoljenja dolžan na druge načine prizadevati, da pridobi te podatke.

(4) Kadar tuja pravna ali fizična oseba ne more predložiti pristojnemu ministrstvu dovoljenja za izvajanje sevalne dejavnosti v svoji državi, mora posredovati dokumentacijo, iz katere je razvidno izpolnjevanje pogojev za zunanjega izvajalca iz 37. člena ZVISJV.

48. člen (naši delavci v tujini)

(1) Delavec pri pravni ali fizični osebi s sedežem v Republiki Sloveniji, ki bo opravljala dela in naloge, pri katerih bo izpostavljen ionizirajočim sevanjem kot zunanji delavec v drugi državi, dokazuje svojo izpostavljenost v preteklem obdobju in kumulativno dozo s potrdilom o izpostavljenosti ionizirajočim sevanjem, ki ga izda ministrstvo, pristojno za zdravje. Potrdilo se izda in označi za vsakega delavca posebej.

(2) Potrdilo iz prejšnjega odstavka se izda na podlagi vloge, ki vsebuje osebne podatke (ime in priimek delavca, spol, datum, kraj in državo rojstva ter državljanstvo), ime in sedež tujega izvajalca sevalne dejavnosti, za katerega bo delavec izvajal dela, vrsto in obseg dela ter predvideno dozo, ki jo bo delavec pri tem prejel.

(3) Delavec pri pravni ali fizični osebi s sedežem v Republiki Sloveniji, ki opravlja dela in naloge, pri katerih je izpostavljen ionizirajočim sevanjem kot zunanji delavec v drugi državi, je po opravljenem delu dolžan sporočiti dozo ionizirajočega sevanja, ki jo je pri tem prejel, v centralno evidenco osebnih doz.

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

49. člen (prehodne določbe)

(1) Merilna oprema iz 9. člena tega pravilnika, ki je bila dana v uporabo pred objavo tega pravilnika, se lahko še naprej uporablja do izteka njene življenjske dobe, če iz ocene varstva izpostavljenih delavcev sledi, da je primerna glede na namen uporabe, in je umerjena v skladu z zahtevami tega pravilnika.

(2) Delavci, ki so na dan uveljavitve tega pravilnika več kot 10 let opravljali dela v organizacijskih enotah varstva pred sevanji in so izpolnjevali pogoje, ki so bili določeni s pravilnikom o strokovni izobrazbi, delovnih izkušnjah ter obveznem izpopolnjevanju in usposabljanju delavcev, ki delajo z viri ionizirajočih sevanj ali v službah varstva pred sevanji ter o načinu ugotavljanja njihove usposobljenosti (Uradni list SRS, št. 9/81), izpolnjujejo pogoje iz 29. člena tega pravilnika.

(3) Delavci, ki so na dan uveljavitve tega pravilnika več kot 10 let opravljali dela in naloge na delovnem mestu, kjer so bili izpostavljeni ionizirajočim sevanjem in so izpolnjevali pogoje, ki so bili določeni s pravilnikom iz prejšnjega odstavka, izpolnjujejo pogoje iz 38. člena tega pravilnika.

(4) Delavci tujega izvajalca sevalne dejavnosti imajo ustrezno izobrazbo, določeno v 29. in 38. členu tega pravilnika, če je tuji izvajalec sevalne dejavnosti pridobil potrdilo iz osmega odstavka 37. člena ZVISJV.

(5) Roki iz 34. oziroma 42. člena tega pravilnika se za delavce v organizacijskih enotah varstva pred sevanji, odgovorne osebe za varstvo pred sevanji in delavce, ki so opravili usposabljanje iz varstva pred ionizirajočimi sevanji pred uveljavitvijo tega pravilnika in morajo obnavljati znanje po določbah 32. oziroma 40. člena tega pravilnika štejejo od dne opravljanega izpita.

50. člen (prenehanje veljavnosti)

Z dnem uveljavitve tega pravilnika se prenehajo uporabljati 2., 5. in 7. člen pravilnika o strokovni izobrazbi, zdravstvenih pogojih in zdravstvenih pregledih oseb, ki smejo delati z viri ionizirajočih sevanj (Uradni list SFRJ, št. 40/86), pravilnik o strokovni izobrazbi, delovnih izkušnjah ter obveznem izpopolnjevanju in usposabljanju delavcev, ki delajo z viri ionizirajočih sevanj ali v službah varstva pred sevanji ter o načinu ugotavljanja njihove usposobljenosti (Uradni list SRS, št. 9/81) ter členu od 28. do 39. pravilnika o mejah, ki jih ne sme presegati sevanje, kateremu so izpostavljeni prebivalstvo in tisti, ki delajo z viri ionizirajočih sevanj, o merjenju stopnje izpostavljenosti ionizirajočim sevanjem oseb, ki delajo z viri teh sevanj, in o preskušanju kontaminacij delovnega okolja (Uradni list SFRJ, št. 31/89).

51. člen (začetek veljavnosti)

Ta pravilnik začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 0220-6/2003-1
Ljubljana, dne 28. novembra 2003.
EVA 2002-2711-0090

dr. Dušan Keber l. r.
Minister
za zdravje

Soglašam!

mag. Janez Kopač l. r.
Minister
za okolje, prostor in energijo

dr. Slavko Gaber l. r.
Minister
za šolstvo, znanost in šport

Priloga 1: Okvirni seznam izobraževalnih programov usposabljanja iz varstva pred ionizirajočimi sevanji

Priloga 2: Podatki o opravljenih izpitih

* Ta pravilnik delno povzema vsebini direktiv 96/29/EURATOM, o temeljnih varnostnih standardih za varovanje zdravja delavcev in prebivalstva pred nevarnostmi, ki jih povzročajo ionizirajoča sevanja, in 90/641/EURATOM, o operativni zaščiti zunanjih delavcev, ki so med svojimi dejavnostmi na nadzorovanih območjih izpostavljeni nevarnosti ionizirajočega sevanja